

Till Å l a n d s l a n d s t i n g

från talmanskonferensen.

Den 2 februari 1972 har en reviderad landstingsordning för landskapet Åland (11/72) utfärdats. Denna nya landstingsordning avviker till väsentliga delar från landstingsordningen den 14 mars 1951. På grund härav måste också landstingets arbetsordning av den 19 mars 1952 omarbetas. Enligt 42 § 2 mom. i landstingsordningen ankommer det på talmanskonferensen att föreslå ändringar i landstingets arbetsordning.

Föreliggande förslag till ny arbetsordning bygger i princip på den hittills gällande, men de gamla stadgandena har dock i avsevärd omfattning omarbetats och kompletterats på grund av de nya stadgandena i landstingsordningen. Förslaget har likaså i många avseenden kompletterats med hänsyn till den praxis som genom åren utvecklat sig i landstinget. Vissa nya stadganden har införts, främst efter förebild från arbetsordningen för Finlands riksdag samt från riksdagsstadgan för Sveriges riksdag. Ett första förslag har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av presidiet, lagutskottets ordförande och landstingets sekreterare. På basen av gruppens förslag har sedan föreliggande arbetsordning grundligt beretts i talmanskonferensen.

Valbestämmelserna, som förut i huvudsak ingått i ett särskilt landstingsbeslut om val inom landstinget enligt proportionellt valsätt, har nu i sin helhet intagits som ett skilt 7 kap. i arbetsordningen. Allmänna bestämmelser om valförrättning i landstinget upptas i 50-54 §§, medan 55 § gäller val där en person skall utses och 59-68 §§ reglerar förfarandet vid proportionella val.

Detaljmotivering.

1 §. Enligt landstingsordningens 15 § sammankommer landstinget årligen till lagtima session den 1 november och den 1 mars och är samlat med eller utan avbrott under den tid landstinget på förslag av talmanskonferensen besluter. I föreliggande paragraf har direkt utsagts att landstingets arbetsår skall vidtaga den 1 november. I 69 § finnes ett stadgande som generellt möjliggör för presidiet att sammankalla landstinget till plenum under tid då landstinget eljest icke sammanträder.

2 §.

För den till åren äldsta landstingsmannen har här införts benämningen ålderstalman, emedan denne då han leder ordet får anses ha de rättigheter och skyldigheter som enligt landstingsordningen och arbetsordningen tillkommer talmannen.

Det har icke ansetts nödigt att i arbetsordningen särskilt sammanfatta talmannens åligganden, utan dessa fastställles som förut genom ett flertal olika stadganden i landstingsordningen och arbetsordningen. Av synnerlig vikt bland dem är landstingsordningens 43 § enligt vilken talmannen icke har rätt att vid plenum göra allmänna uttalanden, ej heller att framställa förslag om hur ärende skall avgöras i sak eller att understöda dylikt förslag. Detta lagrum utgör emellertid icke hinder för talmannen att hålla tal vid landstingets högtidliga öppnande och avslutning, ty landstinget är då icke samlat till plenum.

På landstingets sekreterare bör ankomma att vid behov komplettera den i 2 § nämnda alfabetiska förteckningen. Bestämmelse härom torde införas i instruktionen för sekreteraren.

5 §.

Enligt stadgande i 44 § landstingsordningen är landstingets förhandlingar offentliga, såframt ej landstinget för visst fall annorlunda besluter. I 5 § ingår såsom en 4 punkt rätt för kansli Kommissionen att ge tillstånd till utsändning i radio och television av landstingets förhandlingar. Talmanskonferensen avser, att tillstånd till dylika utsändningar naturligtvis i allmänhet skall beviljas, men att kansli Kommissionen likväl måste ha möjligheter att t.ex. föreskriva vissa villkor beträffande sättet för dylika utsändningar. I arbetsordningens 73 § har förutsatts möjligheten att föreskriva vissa ordningsvillkor för åhörarna i plenisalen och här behandlade punkt skulle möjliggöra föreskrifter beträffande radio- och televisionsut-sändningar. I Sveriges riksdagsstadga återfinnes motsvarande föreskrift.

8 §.

Eftersom sekreterartjänsten vid landstinget är avsedd som en ordinarie heltidstjänst bör honom också påföras tillräckliga arbetsuppgifter. Jämlikt 25 § i den nya finansförvaltningslagen skall det vid revisorernas byrå finnas en särskild revisionssekreterare. Talmanskonferensen anser

för sin del att sekreterartjänsten vid landstinget kunde kombineras med sysslan såsom landskapsrevisorernas sekreterare. En naturlig följd härav skulle också vara uppdraget som finansutskottets sekreterare. Övriga utskott skulle såsom hittills få vidtala sina särskilda sekreterare men enligt ett i 20 § föreslaget stadgande skulle det ankomma på talmanskonferensen att samordna utskottens förslag till sekreterare så att varje utskott i möjligaste mån skulle få den lämpligaste sekreteraren.

21 §.

Stadgandet möjliggör efter svensk förebild för ersättare att alltid närvara vid utskotts sammanträden och följa med behandlingen av ärendena. På detta sätt har ersättare alltid möjlighet att sätta sig in i ärendena och står icke, om han inkallas för ordinarie ledamot, främmande för vad som förut i samma ärende diskuterats inom utskottet. Ersättare som på detta sätt närvarar vid utskotts sammanträde får dock icke deltaga varken i överläggningarna eller i besluten.

30 §.

Talmanskonferensen anser att ledighet från landstingsarbetet i princip alltid borde begäras skriftligen. Stadgandet i 30 § 3 mom. utesluter dock icke möjligheten för landstingsman att tillsvidare och för blott kortvarig frånvaro från landstingsarbetet såsom hittills framställa sin anhållan om ledighet muntligen.

33 §.

I 47 § landstingsordningen stadgas att om landshövdingen eller lantrådet vill i plenum yttra sig skall honom givas ordet framom andra. I 45 § 1 mom. finnes, förutom annat, en hänvisning till 47 §.

I föreliggande paragraf återfinnes icke ett uttryckligt stadgande, som i vissa fall skulle medgiva landstingets vicetalmän rätt att framom andra landstingsmän erhålla ordet men formuleringen av 3 mom. ger talmannen möjligheter att följa hittillsvarande praxis vid t.ex. remissdebatten om landskapets ordinarie årsstat. I 4 mom. torde observeras dels att replik måste begäras under annans anförande eller omedelbart därefter, d.v.s. innan ordet givits åt annan landstingsman för anförande eller replik, dels att rätten till replik beror av talmannens prövning och dels slutligen att replik i anledning av replik icke kan beviljas tredje man. Ledamot av landskapsstyrelsen kan

av talmannen ges ordet framom andra talare för att besvara av landstingsman framställd fråga. I övrigt tillkommer icke landskapsstyrelseledamot särskild rätt till ordet framom landstingsman.

37 §.

Då framställning, motion eller i 52 § 2 mom. landstingsordningen nämnt ärende första gången förekommer till behandling kan envar landstingsman begära och få bordläggning av ärendet. Begäres också följande gång bordläggning eller framföres i annat fall förslag, vars godkännande avbryter den sakliga behandlingen, fordras understöd av en eller flera andra landstingsmän och beslut av landstinget. Som exempel på sådant fall kan nämnas förslag om att ärende skall återremitteras till utskott. I 53 § landstingsordningen stadgas om bordläggning av utskotts-
betänkande.

40 §.

Stadgandet i 1 mom. förutsätter uttryckligen att landstingsman, som i detaljbehandlingen avser att framlägga ändringsförslag bör motivera sitt förslag under den allmänna diskussionen. Landstingsman är alltså icke berättigad att motivera ett ändringsförslag i detaljbehandlingen. Detta förfarande motsvarar nuvarande praxis i landstinget. Till stadgandet ansluter sig bestämmelsen i 41 § om att nytt förslag, vars lydelse inte framgår av handlingarna, före omröstning sker bör utdelas till landstingsmännen. Avsikten är att landstinget skall få möjlighet att verkligen sätta sig in i förslaget, varför avvikel-
se från regeln bör ske endast i undantagsfall.

I andra behandlingen lägges alltid stora utskottets betänkande till grund för behandlingen, men landstingsman har rätt att under den allmänna diskussionen föreslå att framställningens ursprungliga text eller tidigare avgivet utskottsbetänkande skall läggas till grund för detaljbehandlingen.

52 §.

Talmanskonferensen föreslår att alla val skall ske med slutna sedlar. Hemliga val ger nämligen den röstande möjlighet att välja kandidat utan yttre påverkan, något som är väsentligt för demokratin.

55 §.

Ett enhetligt förfarande föreslås för alla val, där en enda person skall utses. Hit hör också exempelvis kompletteringsval. Stadgandet överensstämmer med det som hittills gällt för val av presidium, dock med det undantaget,

att det nu erfordras över hälften av de avgivna rösterna för att valet skall bli avgjort i första eller andra omgången, medan det tidigare fordrats över hälften av de godkända rösterna. Ändringen är närmast av principiell betydelse.

57 §.

Stadgandet i 57 § motiveras av att i 67 § föreslås ett sådant system, att endast minimiantalet ersättare bör fastställas i förväg.

60 §.

Såsom hittills är här förutsatt, att en och samma kandidat icke skall förekomma på mer än en lista på valsedeln. Men de tidigare bestämmelserna om talmannens rätt att stryka kandidat har ändrats i ett par avseenden. Kandidat strykes nu helt och hållet, om han vid val, där skriftligt samtycke erfordras, har mottagit kandidatur på två olika listor. Och ordinarie kandidat skall icke mera strykas av den orsaken att den personliga ersättaren bortfallit genom att han varit uppställd också på annan plats. I sådant fall måste alltså kompletteringsval förrättas, om ifrågavarande ordinarie kandidat blir vald.

67 §.

Vid val där personliga ersättare icke är föreskrivna utses först en ersättare från varje lista, där någon blivit vald som ordinarie, varvid självfallet den kandidat blir utsedd, som har högsta röstetalet efter de på listan valda. Om minimiantalet ersättare icke uppnås därmed, avgör jämförelsetalen vilka som ytterligare skall bli ersättare. Sålunda får de valda alltid åtminstone en ersättare från sin egen lista, ifall ej alla kandidater på listan blivit valda. Förekommer många listor kan minimiantalet ersättare överskridas på detta sätt. Men skulle icke minimiantalet nås, kan ersättare utses också från listor som ej besatt något mandat. Dylika ersättare inkallas emellertid först i andra hand och kan icke träda till som ordinarie. Om flera ersättare utses från samma lista är det också blott den med högsta röstetalet som kan träda till som ordinarie vid uppkommen ledighet. De övriga kommer i allmänhet att ha erhållit ytterst få röster.

72 §.

Enligt 40 § 1 mom. i den gamla arbetsordningen tillkommer landstingsman, som för enskilda angelägenheter beviljats ledighet för längre tid än tre dagar icke arvode under den tid ledigheten varar. Enligt förslaget 72 § 2 mom. avgör landstinget från fall till fall huruvida landstingsman, som för annan orsak än sjukdom och laga förfall beviljats ledighet från plenum skall beviljas arvode för den överstigande tiden. Under kortare ledighet förutsätts att landstingsman likväl gör sig förtrogen med de till behandling förevarande ärendena.

Talmanskonferensen har jämväl behandlat ltn Erik Lundqvist m.fl. motion nr 13/1971-72 enligt vilken i arbetsordningen måtte införas ett stadgande om förbud mot tobaksrökning under tid, då landstinget och landstingsutskott sammanträder.

Talmanskonferensen har efter diskussion icke funnit skäl att tillse vidare i arbetsordningen inrycka ett uttryckligt stadgande om rökförbud under utskottssammanträden.

Under landstingets plenum har rökning hittills inte förekommit och bör ej heller i fortsättningen förekomma. Vad gäller utskottssammanträden och liknande möten inom landstinget anser talmanskonferensen det naturligt att nödig hänsyn bör tas till de närvarande icke-rökarna, vilka ofta kan förorsakas obehag i ett rökfyllt rum. Det bör därför anses önskvärt att rökning i dylika sammanhang ej förekommer om någon av de närvarande motsätter sig detta.

Med hänvisning till det ovan anförda får talmanskonferensen vördsam samt föreslå,

att Landstinget ville godkänna närslutna förslag till arbetsordning för Ålands landsting.

Mariehamn, den 21 mars 1972.

På talmanskonferensens vägnar:

Alarik Häggblom
talman

Jan-Erik Lindfors
sekreterare.